

Lietuvos Respublikos Seimui
Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023 m. sausio 20 d. Nr. 20230120-01

DĖL VALSTYBĖS PAŽANGOS STRATEGIJOS „LIETUVA 2050“

Šiuo metu rengiama Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2050“ pristato keturis Lietuvos vystymosi scenarijus ir siūlo Lietuvai vadovautis vienu iš jų („Šiaurinė žvaigždė“). Su apgailėstumu turime pažymėti, kad šeimos klausimai šiame strateginiame dokumente sprendžiami paviršutiniškai ir nepagrįstai.

Iš visų projektuojamų ateities scenarijų formuojasi išankstinė nuostata, kad gausi šeima ir aktyvus gimstamumo skatinimas yra siejamas su autoritariniu valdymu, nevykusia ateities vizija, o tuo tarpu siekiamybė yra „modernių“, naujų šeimos formų įtvirtinimas ir nedidelis gimstamumas.

Štai vizijoje pavadinimu „Amžinas išalas“ nuorodoma, jog „Lietuvoje Vyriausybė centralizuoja valdžią, greta egzistuoja silpnas parlamentas ir nominali savivalda. Pagrindinė valdžia koncentruota autoritetingo, bet „griežto ir teisingo“ Vado rankose.“ Šiuo atveju numatoma, jog šeimos politikoje „Valdžia vykdo aktyvią pronatalistinę gimstamumo skatinimo politiką, labiausiai – per pinigines išmokas šeimoms, sulaukusioms vaikų, ir ypač remiant daugiavaikes šeimas. Orientuojamasi išimtinai į tradicinės šeimos modelį, ignoruojant kitas šeimos formas (kohabitaciją) ir nepilnas šeimas. Šios politikos efektas yra labai trumpalaikis, iš esmės nekeičiantis blogėjančios šalies demografinės situacijos.“ Tokios politikos pateikimas „Amžino išalo“ vizijos kontekste visiškai diskredituoja aktyvios šeimos politikos reputaciją, nuneigia šeimos kaip visuomenės ir valstybės pagrindo svarbą visuomenėje, neteisingai atspindi padidėjusio gimstamumo įtaką visuomenei ir valstybės ekonomikai. Yra neabejotina, kad didesnis gimstamumas leistų valstybėje po tam tikro laiko pajusti itin teigiamus pokyčius. Tuo tarpu viename iš teigiamų scenarijų „Šiaurės žvaigždė“ numatoma, kad „Lietuvoje gerai veikia valdžios institucijos – valdžia skaidri, keičiantis vyriausybėms, išlaikomas priimtų strateginių sprendimų tvarumas. Valdysena atvira, įtraukianti į sprendimų priėmimą piliečius, pasižyminti darnia tarpinstitucine sąveika, nėra nereikalingos trinties. Kita vertus, dėl dėmesio įtraukumui ir plataus suinteresuoto šalių rato demokratinis sprendimų priėmimas vyksta lėtai ir atrodo sudėtingas“. Deja, šiame scenarijuje kaip siekiamybė rodikliuose nurodoma, kad siekiama nedidelio gimstamumo., jog „Lietuva vykdo šeimos politiką, kuri apima visas šeimų formas, skatina lyčių lygybę bei lankstų vaikų auginimo ir darbo / karjeros derinimą. Valstybė plečia ikimokyklinio amžiaus (ypač iki 3 m.) vaikų priežiūros tinklą bei vykdo subalansuotą paramos būstui (jaunoms šeimoms) politiką.“ Visiškai neatkreipiamas dėmesys į gimstamumo skatinimą, pačių šeimų galimybę pasirinkti jiems tinkamas vaikų auginimo formas, akcentuojama tik kuo greitesnis grįžimas į karjeros pasaulį. Tokia siekiamybė nebūtinai yra priimtina visoms šeimoms, nuvertinamas vaiko ugdymas šeimoje. Visų šeimų formų akcentavimas nestiprina prigimtinės šeimos, kuri yra geriausia aplinka vaikams augti ir ugdytis.

Atstovaujamų šeimų ir šeimų organizacijų vardu reikalaujame persvarstyti strategijoje „Lietuva 2050“ užsibrėžto uždavinio „Siekiamo kurti palankias sąlygas jauniems žmonėms Lietuvoje kurti šeimas, turėti būstą, auginti vaikus, derinti darbo ir šeimos įsipareigojimus – demografinių šalies problemų neišspręsimė vien imigracijos politika“ turinį, įtraukiant paramą gausioms šeimoms, aktyvų gimstamumo skatinimą, teigiamo požiūrio į šeimas, ir ypač gausias šeimas, skatinimą bei įvairiapusišką pagalbą šeimoms, besirenkančioms vaikus ugdyti šeimos aplinkoje.

Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos pirmininkė

Violeta Vasiliauskienė